

DRUŠTVENE VIJESTI

STRUČNA TRIBINA

Upravni odbor Saveza i redakcija »Agronomskog glasnika« zaključili su, da se u okviru rubrike »Društvene vijesti« otvori posebna i stalna rubrika — nazovimo ju »Stručna tribina«.

Želja nam je da se kroz ovu rubriku iznesu mišljenja, gledišta i stavovi o nizu problema i pojava vezanih s našom strukom i staležom, koji se rješavaju, zbivaju i odvijaju s nama, uz nas i mimo nas, a koja često ipak traže da o njima kažemo svoju riječ i svoj stav.

Uvjereni smo, da će ova rubrika naći i svoj krug suradnika i čitalaca, te da će znatno pridonijeti boljem i uspješnijem razumijevanju i rješenju mnogih pitanja naše struke, koja su povezana s našim opće-društvenim i ekonomskim razvitkom. Č.

PROBLEM ORGANIZACIJE POLJOPRIVREDNE SLUŽBE KOD NAS*

Potreba sistematskog i što bržeg unapređivanja naše poljoprivrede, za koje su kod nas dovršavanjem mnogih objekata naše industrije, novijim odlukama, uredbama i zakonima naše narodne vlasti i snažnim razvojem zemljoradničkog zadrugarstva, stvoreni osnovni preduvjeti, nužno nameće potrebu revizije rada i »razmještaja snaga« svih onih institucija i kadrova koji rade, odnosno koji bi mogli raditi na tom našem velikom općenarodnom zadatku.

Sigurno je, da će intenzitet i tempo unapređivanja poljoprivrede i nakon ovih prvih datih uvijek biti intenzivniji i nadalje ovisiti o nizu okolnosti, kao što je potreba jačeg stimuliranja, povećanja obima i kvalitete, a naročito specijalizacije proizvodnje na hiljadama naših gospodarstava, ztim izgradnji poljoprivredne prerađivačke industrije i njenom odnosu prema poljoprivredi organizaciji izvoza, davanju investicija i kratkoročnih kredita za poljoprivredu, mobilizaciji širokih slojeva poljoprivrednika prvenstveno putem zadruga itd.

Međutim, izvan svake sumnje je, da će tempo unapređivanja poljoprivrede, a naročito racionalnost iskorištavanja svih materijalnih sredstava koja nam za taj posao mogu poslužiti (kao što su umjetna gnojiva, sredstva za zaštitu bilja, investicije i obrtni krediti, izgrađeni industrijski kapaciteti) u velikoj mjeri ovisiti i o organizaciji poljoprivredne službe.

Poljoprivredna služba treba biti tako organizirana, da poljoprivredni i veterinarski stručnjaci, koji su uz organizacije proizvođača osnovni kadrovi za to unapređivanje, budu najracionalnije iskorišteni neprekidno, sistematski i za dovoljno brzo prenošenje naučnih i stručnih dostignuća poljoprivredne nauke u široku proizvodnu praksu. Osim toga, da se usporedo osigura potrebni naučni rad i izgradnja potrebnog broja novih kvalificiranih stručnjaka.

Kakva je organizacija poljoprivredne službe kod nas danas? I može li se današnje stanje uopće nazvati »organizacijom«?

Stanje organizacije unapređenja poljoprivredne proizvodnje je danas u našoj Republici ovakvo:

Državni sekretarijat za narodnu privredu ima Odjel za upravne mjere u poljoprivredi, sa 4 stručnjaka i 1 administratorom, bez kredita, bez dovoljno ljudi i bez ikakvih ingerencija;

Poljoprivredna komora je tek osnovana — tek traži puteve i sredstva za rad;

Zavod za planiranje narodne privrede ima Odjel za poljoprivredu, sa 4 ili 5 službenika, bez sredstava i ingerencija;

Poljoprivredno-šumarski fakultet radi bez najnužnijih sredstava za rad i bez organiziranog kontakta s praksom organizacija i kadrova;

* Budući da je opet aktuelno pitanje organizacije poljoprivredne službe, objavljujemo ovaj referat, koji je 7. XI 1954. godine podnesen Komisiji Izvršnog vijeća formiranoj po prijedlogu Društva agronoma NRH od 13. X 1954. godine.

Zavodi za poljoprivredna istraživanja — samostalni, ali većina još uvijek traži puteve financiranja i odnose s Fakultetom i praksom;

Kotarske poljoprivredne stanice, osnovane tek u malo kotareva, rade s nedovoljno ljudi, slabom organizacijom, uz pomanjkanje osnovnih sredstava za rad;

Kod nekih kotareva djeluju agronomi kod KNO-a, a u većini kotareva se agronomi nalaze pri KSPZ;

Neki NO su dali agronome u općine i tamo ih kompromitiraju;

Zadružne organizacije su proživjele veliku krizu: započele su radom, koji mnogo obećava, ali su tek na početku svoga djelovanja;

Poljoprivredna dobra — samostalna poduzeća, rade uglavnom dobro, ali mnoga još uvijek nemaju glavnog pravca u proizvodnji;

Prerađivačka poduzeća rade samostalno, bez dobrog plana i rukovodstva; rezultat je takav, da nemaju uređene sirovinske baze i ne koriste svoje kapacitete;

Gradovi — ne brinu se za poljoprivredu okolice. Npr. drug Komar se na III kongresu osvrnuo na rad komuna, rekavši: »Zar GNO Zagreb nije dužan da diže poljoprivredu svoje okolice, zar je opskrba mlijekom grada Zagreba tako dobra, da ne treba nikakve aktivnosti GNO-a u tom pitanju?«

Izvozna poduzeća — državna i zadružna: državna ne podupiru poljoprivredu i ne brinu se za nju, dok zadružna daju svoj obol za unapređenje poljoprivrede.

Poljoprivredne škole, naročito srednje, do danas ne znaju kuda trebaju ići njihovi apsolvenci — na studij agronomije, u općine, u opće zadruge ili ih neće biti.

Kao što vidimo, do danas nemamo jedinstvene organizacije niti kolaboracije pojedinih ustanova za unapređenje poljoprivrede.

Zbog takvog stanja ni raspored stručnjaka nije u skladu s potrebom da se poljoprivreda unapređuje na širokom frontu, pa čak niti da se izvrše ozbiljne i studentske pripreme za predviđeno unapređivanje na širokom frontu pojedinih naših sela, općina i kotareva.

Tako npr. državna poljoprivredna dobra, koja zauzimaju oko 5% obradivih površina, imaju više od 200, odnosno 16% svih zaposlenih stručnjaka u NRH, dok u kotarskim poljoprivrednim stanicama i u svim zadružnim organizacijama (osim zadružnih poduzeća), koje vrše pripreme za praktično unapređivanje na oko 95% površina ima oko 150, odnosno oko 7% svih stručnjaka.

Nadalje, sistem plaćanja poljoprivrednih stručnjaka još ni u zadružnim organizacijama ni u kotarskim poljoprivrednim stanicama nije reguliran ni dovoljno stimulativan.

Osim toga, ni sistem prihvaćanja i usavršavanja mladih stručnih kadrova nije reguliran, pa se mladi stručnjaci odmah po diplomiranju ili zapošljavaju i samostalno počinju raditi bez stručne pomoći i kontrole, ili odlaze u razne urede i rade administrativne poslove na kojima se neće stručno razviti.

Međutim, s druge strane mnogi se teško zapošljavaju, pa se zaposle bilo gdje. Operativa opet traži uglavnom samo stručnjake s praksom.

Stanje je, dakle, takvo — kaotično. Pripreme za unapređivanje poljoprivrede nisu završene. Ima li kod nas ikoga, tko bi bio kadar preuzeti moralnu odgovornost da brani postojeću »organizaciju« odnosno dezorganizaciju poljoprivredne službe?

Danas je potpuno jasno, da postojeća »organizacija« ne samo što može izvršiti već danas, bez investicija moguće mnoge zahvate za unapređivanje poljoprivrede, kao što su organizacija i kontrola proizvodnje pšenice, heterozis kukuruza, organizacije antiperonosporne službe, zadovoljenje potražnje za rasnom rasplodnom peradi itd. Nadalje, ona se može prihvatiti i racionalno iskoristiti nova sredstva, koja će nam se staviti na raspolaganje, kao što je npr. 8—16.000 vagona umjetnih gnojiva već za 1955. godinu. Da se i ne govori o studentskim pripremanjima za investiranje u najracionalnije investicije, bez obzira da li iz zadružne akumulacije ili iz općedru-

štvenih sredstava. **Koncepcija o organizaciji poljoprivredne službe kakva je danas neodrživa je već i zato, što se sama dovela do apsurdna.** Tako današnja organizacija nije uopće sposobna da sprovede u život intenciju odluke Saveznog izvršnog vijeća, da su razna poduzeća za preradu i promet poljoprivrednim proizvodima dužna da pruže stručnu pomoć proizvođačima. Prema toj koncepciji na primjer šećerana Osijek, sa svojih blizu 15.000 proizvođača šećerne repe, trebala bi bar 30 agronoma, a slična je situacija sa tvornicama ulja, tvornicama za preradu mlijeka, voća i povrća, trgovačkim poduzećima itd. To mogu da učine samo posebne stručne ustanove ili stručnjaci iz zadruga.

Kako, dakle, organizirati poljoprivrednu službu kod nas? Na koji način bi se mogle naše postojeće stručne snage najracionalnije iskoristiti za ostvarivanje zadataka koji stoje pred nama?

Na osnovu svih materijala, koji o tome pitanju postoje, smatram da bi kao **prve mjere** za definitivnu organizaciju poljoprivredne službe trebalo provesti slijedeće:

1. **Odmah osnovati u svim kotarevima kotarske poljoprivredne stanice** (mogu se eventualno zvati i kotarske uprave za unapređenje poljoprivrede), kako je 1953. godine predložio Poljoprivredno-šumarski fakultet, a još 1932. godine inž. Heraković, i dati im punu moralnu, materijalnu i kadrovsku pomoć.

2. **Osnovati savjete za poljoprivredu u kotarevima** od predstavnika poljoprivrednih i veterinarskih stanica, državnih dobara, zadrugarstva i članova NOO-a.

3. **Osnovati državni savjet za poljoprivredu** (ili samo savjet za poljoprivredu), koji bi trebali sačinjavati:

- 1) član ili delegat Sabora NRH
- 2) delegat Zadružnog saveza
- 3) delegat Poljoprivredne komore
- 4) delegat Udruženja poljoprivrednih dobara
- 5) delegat Udruženja kotarskih poljoprivrednih stanica
- 6) delegat Društva agronoma
- 7) delegat Društva veterinara
- 8) delegati Poljoprivrednog fakulteta

1 za stočarstvo

1 za voćarstvo i vinogradarstvo

1 za ratarstvo

1 za agrarnu politiku

1 za organizaciju poljoprivrednih gospodarstava

4. **Osnovati upravu za unapređenje poljoprivrede u Sekretarijatu za privredu ili posebni državni sekretarijat za poljoprivredu.** Ovaj sekretarijat ili uprava trebala bi imati planski i kontrolni inspekcijski odsjek s potrebnim brojem specijalista za područje voćarstva, vinogradarstva, ratarstva, stočarstva i veterinarstva.

Smatram da bi se nakon formiranja i osposobljavanja ove četiri institucije mogla bez velikih poteškoća rješavati sva pitanja i osigurati koordinacija svih faktora, koji djeluju, odnosno treba da djeluju na unapređivanju poljoprivrede.

Dr VEČESLAV PAVLEK

* * *

IZ NAŠIH DRUŠTAVA

Društvo poljoprivrednih inženjera i tehničara kotara Sisak, održalo je sastanak 6. IV 1962. g. u Petrinji. Na sastanku se raspravljalo o investicionoj izgradnji svinjogojskog kombinata kapaciteta 25.000 komada svinja, problematici oko proljetne sjetve, organizaciji sajмова i o nekim staleškim pitanjima.

Pored poljoprivrednih stručnjaka kotara, sastanku su prisustvovali i predstavnici društava političkih organizacija i vlasti. Na ovom skupu podnešen je referat o tehnološkom procesu, koji će se primijeniti u ovom kombinatu. Posebno se raspravljalo o najvažnijim momentima proizvodnje svinjskog mesa, kao i o problematici početka radova na podizanju ovog objekta.

Referent je upoznao prisutne o izvršenim pripremama, i napomenuo, da su sredstva odobrena ali se ipak ne prilazi izgradnji, jer su iskrsnuli neki problemi oko troškova proizvodnje. Naime, kako je istaknuto, i ovdje se pojavio problem odgovornosti autora investicionih programa za sam tehnološki proces. To je jedan problem koji bi trebalo riješiti, jer je potrebno, da centar za izradu ovakvih programa treba da stoji iza tehnološkog procesa proizvodnje i da odgovara za nedostatke.

Nakon svestrane diskusije stručnjaka i gostiju zaključeno je, da se u najkraćem vremenu ispituju spomenuti problemi, da se ispituju uslovi pod kojima se podižu ostali i slični objekti, te da se na tom planu zainteresiraju odgovarajuće naučne ustanove iz ove grane stočarstva, radi eventualnih korektura u ovom dijelu investicionog programa. Jedan od diskutantata je predložio, da bi ovaj objekt trebalo graditi etažno, jer da bi se na taj način izbjegnulo eventualni riziko, koji proizlazi iz neraščišćenih momenata iz tehnološkog procesa.

U interesu osiguranja većeg dijela sirovinske baze za mesnu industriju »Gavri- lović« na području kotara, na sastanku je dogovoreno, da će se kapacitirati ostali objekti koji su prazni a postoje svi uslovi da se i u njima organizira tov.

Osim toga, na sastanku se mnogo govorilo i o predstojećoj akciji proljetne sjetve, problemima sjemena, umjetnim gnojivima, te kako da se za izvršenje ovog zadatka maksimalno angažiraju poljoprivredne stanice i svi poljoprivredni stručnjaci kotara.

Značajan je primijetiti, da je rad ovog Društva na svim područjima vrlo aktivan i da postoji vrlo plodna suradnja sa svim društveno-političkim organizacijama i da rezultati ne zaostaju.

Posebno je za pohvaliti rad poljoprivredne službe, koja na ovom kotaru ima vidljive uspjehe na unapređenju poljoprivredne proizvodnje na socijalističkom i privatnom sektoru.

Smatramo da ovakva suradnja zaslužuje pažnju i da može poslužiti primjerom kako treba djelovati u svrhu unapređenja poljoprivrede i stručnog obrazovanja članstva.

F.

POSLOVNI TAJNIK SAVEZA

Već se duže vremena ukazivala potreba za stalnijom i operativnijom vezom između Saveza, tj. njegovog Izvršnog odbora i pojedinih naših društava. Međutim, ostvarenje te potrebe uvijek je zapinjalo, jer se bez stalnog čovjeka to nije moglo ostvariti.

Početak ove godine uspjelo je Izvršnom odboru Saveza, da osigura izvjesna finansijska sredstva od Glavnog saveza poljoprivrednih zadruga NRH, koja su omogućila da se postavi u Savezu poslovni tajnik, poljoprivredni tehničar drug Franjo Fajt.

Time će se omogućiti veća povezanost Saveza i društava a po potrebi osigurati i pomoć društvima u rješavanju pojedinih problema, naročito organizacionih, što će se svakako povoljno odraziti na radu čitavog Saveza.

C.

SEMINARI ZA DOPUNSKO USAVRŠAVANJE STRUČNJAKA

Naš Savez se u zajednici s predstavnicima Poljoprivredno-šumarske komore NRH i Poljoprivrednog fakulteta na sastanku održanom 26. II 1962. godine, sporazumio da se izradi program seminara za dopunsko usavršavanje stručnjaka. Na

osnovu toga izrađen je od strane Poljoprivrednog fakulteta program seminara, koji je uz preporuku našeg Saveza dostavljen Poljoprivrednoj komori. Prema tom programu predviđa se održavanje slijedećih seminara:

Materija seminara:	Trajanje dana:
1. Analiza poljoprivrednih poduzeća	6
2. Kalkulacije u stočarstvu	5
3. Pšenica i kukuruz	6
4. Šećerna repa i konoplja	6
5. Suncokret i soja	4
6. Krumpir	6
7. Proizvodnja stočne krme	6
8. Sjemenarstvo krmnog bilja	4
9. Određivanje pristupačnih hraniva u tlu	7
10. Određivanje potreba gnojidbe	7
11. Uzgoj teladi	14
12. Proizvodnja mlijeka	14
13. Tov goveda	3
14. Ishrana svinja	3
15. Mikrobiološka analiza silaže	6
16. Dobivanje kvalitetnog mlijeka	5
17. Kontrola kvaliteta mlijeka	6
18. Postupak s mlijekom kod proizvođača	6
19. Sjemenarstvo povrtnog bilja	6
20. Proizvodnja cvijeća za tržište	6
21. Održavanje parkova	3
22. Bolesti i štetnici ratarskog bilja	3
23. Bolesti i štetnici voćnjaka i vinograda	3
24. Korisna i štetna fauna tla	3
25. Spremanje i sušenje žitarica	4

Smatra se, da bi kroz seminare i 84 grupe prošlo ukupno 2780 polaznika.

Troškovi za jednog polaznika, uključujući i laboratorijske troškove, i skripta iznosili bi u prosjeku 10.595 dinara.

Naš Savez smatra, da bi održavanje ovakvih seminara trebalo postati stalna praksa, jer je dopunsko usavršavanje kod današnjeg tempa razvoja nauke i prakse neophodno i stalno potrebno. Savez i društva trebat će se založiti, da kroz određene seminare prođu oni kadrovi za koje će biti najpotrebniji i najkorisniji, te da se u takvom sistemu dopunskog usavršavanja održi i kontinuitet, što će dovesti do izvjesne specijalizacije i efikasnijeg rada stručnjaka. Posebno treba naglasiti da naš Savez ovakav rad i suradnju s Poljoprivredno-šumarskom komorom i Poljoprivrednim fakultetom smatra ne samo korisnom već i jednim od temelja organizacije poljoprivredne službe.

C.

NAŠA DRUŠTVA I PRETPLATA PRAVNIH LICA NA »AGRONOMSKI GLASNIK«

Na skupštini Saveza, te kasnije na plenumima održanim po proizvodnim područjima i na plenumu Saveza, održanom 16. XII 1961. godine, zaključeno je da baza financiranja »Agronomskog glasnika« bude povišena pretplata za pravna lica, pa je sastavljen plan pretplatnika za svako pojedino društvo. Premda je bilo naglašeno, da je plan pretplata pravnih lica po područjima pojedinih društava uglavnom realan, ipak je realizacija za sada ovakva:

DRUŠTVO:	PLAN:	REALIZACIJA:
	100	35
Osijek	50	30
Vinkovci	30	—
Našice	25	—
Slavonski Brod	30	31
Virovitica	20	14
Daruvar	20	3
Slavonska Požega	20	1
Nova Gradiška	20	17
Kutina	30	28
Bjelovar	25	17
Koprivnica	15	15
Križevci	25	15
Varaždin	15	—
Čakovec	10	15
Krapina	100	71
Zagreb	20	23
Sisak	15	—
Karlovac	5	—
Ogulin	15	11
Rijeka	30	25
Pula	15	—
Gospić	20	18
Zadar	30	2
Split	10	—
Makarska	15	8
Dubrovnik	15	3
Šibenik		

Iz ovoga pregleda se jasno vidi da su društva, koja su ovo zaduženje ozbiljno shvatila, pravilno mu pristupila i založila se za njegovo rješenje tu obavezu ispunila, pa čak i premašila.

Međutim, ima i takvih društava koja nisu baš ništa učinila ili vrlo malo, a još k tome najviše negoduju što »Glasnik« ne izlazi redovno.

Već bi bilo vrijeme da se shvati da se naš »Glasnik« može redovno izdavati samo onda kada se svi u tom smislu ozbiljno založimo.

Radi toga je neophodno potrebno, da sva društva, koja još ni do sada nisu izvršila svoju obavezu prema Savezu i našem »Glasniku«, odmah izvrše pretplate odgovarajućeg broja pravnih lica, a svi da porade na tome da pretplatnici svoju obavezu što prije izvrše, tj. doznače pretplatu, jer će se samo tako »Glasnik« moći i dalje redovno izdavati. Nakon izlaska iz štampe broja 1—2/1962. g. od svih društava su zatraženi tačni popisi članova s adresama, jer se samo na osnovu takvih popisa »Glasnik« može redovno dostavljati članovima Saveza.